

The seal of Lunds universitet is a circular emblem. It features a central figure of a crowned lion holding a sword and a book. The text around the border reads "SIGILLVM • VNIVERSITATIS • LVDENSIS • CAROLINAE • AD • VT • RVMQVE".

Ett paradigmskifte på bekostnad av barns rättigheter?

- *En kvalitativ innehållsanalys av huruvida staten beaktar barns rättigheter i Proposition Säkerhetszoner.*

LUNDS
UNIVERSITET

Termin: VT 2024
Handledare: Hanna Ekström
Namn: Nike Bällgren och Emilia Lion
Omfång: 7709

Abstract

Denna uppsats ämnar att undersöka huruvida staten tar sitt ansvar att beakta barns rättigheter i Proposition Säkerhetszoner. Syftet med uppsatsen är att undersöka huruvida grundprinciper i barnkonventionen tas i beaktning i Proposition Säkerhetszoner, 2023/24:84. Studien kommer att använda sig av en kvalitativ innehållsanalys som metod samt använder sig av tre kapaciteter i Martha Nussbaums kapacitetsteori som grund; som har sitt fokus på statens ansvar för att främja och skydda individens rättigheter. Studiens slutsats visar att staten har intentioner att beakta barns bästa vid beslut om tvångsmedel, men misslyckas med att inkludera barns åsikter i beslutsprocessen, i propositionen Säkerhetszoner, 2023/24:84. Detta strider mot grundprincip 12 och 2, samt Nussbaums kapacitet om Bodily integrity. Slutsatsen visar även hur Säkerhetszoner kan leda till ökad diskriminering och stigmatisering av barn genom användning av tvångsmedel som kroppsvisitation, vilket inte går i linje med grundprincip 2 eller Nussbaums kapacitet om Bodily integrity. Till sist betonar analysen vikten av barns deltagande i beslutsprocessen för att främja deras politiska och praktiska inflytande.

Nyckelord : **Proposition Säkerhetszoner, Barnkonventionen, grundprincip 2, grundprincip 3, grundprincip 12, Bodily integrity, Practical reason, Control over one's environment, regeringen, staten, barns rättigheter, ansvar**

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Inledning och bakgrund	5
1.1. Begrepp	7
1.1.1 Lagrådsremiss	7
1.1.2 Proposition	7
1.1.3 Ratificering	7
1.1.4 Inkorporering	8
1.2. Problemformulering, syfte och frågeställningar	8
1.2.1 Problemformulering och syfte	8
1.2.2 Frågeställning	8
1.3. Bakgrund	9
1.3.1 Tidöavtalet	9
1.3.2 Säkerhetszoner	10
1.3.3 FN:s konvention om barnets rättigheter	11
1.3.4 Myndigheters uttalanden om säkerhetszoner	12
1.4. Material och avgränsningar	13
1.4.1 Primärmaterial	13
1.4.2 Avgränsningar	14
2. Litteraturoversikt och tidigare forskning	14
2.1 Tidigare forskning om rättsväsendets och statens ansvar att säkerställa Barnkonventionen	15
2.2 Tidigare forskning om barns rättigheter i politiken	16
2.3 Uppsatsens komplement	16
3. Teori och metod	17
3.1. Teori	17
3.2. Metod	19
4. Resultat	20
4.1 Grundprincip 2 i relation till Proposition Säkerhetszoner	20
4.1.1 Bodily Integrity och grundprincip 2	20
4.1.2 Användning av tvångsmedel mot barn i Säkerhetszoner	21
4.1.3 Skyddet mot diskriminering	23
4.2 Grundprincip 3 i relation till Proposition Säkerhetszoner	24
4.2.1 Control over one's environment A) political och grundprincip 3	24
4.2.2 Barnets bästa i Säkerhetszoner	24
4.3 Grundprincip 12 i relation till Proposition Säkerhetszoner	26
4.3.1 Practical reason och grundprincip 12	26

4.3.2 Barnperspektiv i Säkerhetszoner	26
4.4 Sammanfattning av resultat	28
5. Diskussion	29
5.1 Framtida forskning	31
7. Referenser	32

1. Inledning och bakgrund

Under september 2022 ägde det svenska riksdagsvalet rum och cirka en månad senare blev det ett regeringsskifte. Den tidigare Socialdemokratiska regeringen byttes mot en ny regering som bestod av högerpartierna Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, med stöd av Sverigedemokraterna. Vid regeringsbildningen behövde Moderaternas partiledare Ulf Kristersson stöd från samtliga partier nämnda ovan, för att röstas igenom som statsminister, och det var på detta sätt *Tidöavtalet: En överenskommelse för Sverige*¹ uppstod. De fyra partierna, som nämnts ovan, skapade en överenskommelse där samtliga partier skulle få genomföra viktiga delar från sin politik. Enligt partierna själva är syftet för Tidöavtalet att genomföra reformer som ska lösa de stora samhällsproblemen i Sverige, samt att regeringen skulle bidra med ett paradigmskifte. Överenskommelsen är därför strukturerad i sju olika direktiv, som fokuserar på hur de ska lösa dessa samhällsproblem (Tidöavtalet, 2022).

I direktiv samarbetsprojekt Kriminalitet presenterades förslaget visitationszoner, som i december 2022 utreddes för att bli en potentiell lag (Regeringen och Regeringskansliet, 2022b). Efter detta skickades remisser kring förslaget ut och här benämndes visitationszoner nu för säkerhetszoner. I februari 2024 lade regeringen fram lagrådsremissen om säkerhetszoner, för att sedan i mars 2024 komma ut med proposition Säkerhetszoner (Prop. 2023/24:84). Den 25 april 2024 infördes säkerhetszoner som lag i Sverige, som ger polisen rätt att genomföra bland annat kroppsvisitationer utan att det finns misstanke om brott, i vissa områden där risken för skjutningar och sprängningar bedöms stor (Krisinformation, 2024). Viktigt att notera är att detta även gäller för barn (Prop. 2023/24:84, s. 52).

När förslaget om visitationszoner presenterades i Tidöavtalet, som ett propositionsförslag, blev det ett debatterat ämne. När sedan promemorian, lagrådsremissen och tillslut proposition Säkerhetszoner, presenterades på en lag som faktiskt skulle genomföras, väcktes debatten till liv igen. Civilrättsorganisationer samt myndigheter, så som Rädda barnen, BO och Institutet för mänskliga rättigheter, kritiserade propositionen utifrån ett bristande barnrätts- och rättssäkerhetsperspektiv.

¹ kommer benämnas som Tidöavtalet genom uppsatsens gång

FN:s konvention om barnets rättigheter, även känd som barnkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989 och trädde i kraft år 1990. Detta utgjorde en betydande milstolpe genom att för första gången etablera ett juridiskt bindande dokument övervakat av FN:s barnrättskommitté, vilket tydligt erkände barns intressen som en del av de mänskliga rättigheterna. Konventionen består av 54 artiklar som definierar barns rättigheter och fastställer staters ansvar och skyldigheter att skydda dem (Unicef, 2024). År 1990 ratificerade Sverige FN:s konvention om barnets rättigheter, och år 2018 antog Sveriges riksdag propositionen att inkludera artiklarna 1-42 från barnkonventionen i svensk lagstiftning. Den 1 januari 2020 inkorporerades barnkonventionen i Sveriges lagstiftning, vilket gav den samma rättsliga status som andra svenska lagar. Genom att utgöra en del av det internationella systemet för mänskliga rättigheter fastställer konventionen vilka rättigheter alla barn i världen innehar. Samtliga länder som har ratificerat konventionen har en förpliktelse att följa och respektera dess bestämmelser (Barnombudsmannen, 2021).

Denna uppsats undersöker hur barns rättigheter beaktas i proposition Säkerhetszoner, 2023/24:84, utifrån statens ansvar. Detta görs genom att undersöka proposition Säkerhetszoner, tidigare benämnd visitationszoner, från regeringen och Sverigedemokraternas överenskommelse; vid namn regeringen och Sverigedemokraternas överenskommelse Tidöavtalet med grundprinciperna 2), 3) och 12) i Barnkonventionen.

1.1. Begrepp

Då denna uppsats berör ett antal liknande begrepp, redogörs en begreppsdefinition av de betydande begreppen i följande kapitel.

1.1.1 Lagrådsremiss

När regeringen vill införa en ny lag genomförs en statlig utredning och betänkandet skickas på remiss. Får det positiv respons, skriver regeringen en lagrådsremiss som granskas av Lagrådet för att säkerställa att förslaget inte bryter mot någon lag (Regeringen och Regeringskansliet, 2014a).

1.1.2 Proposition

Efter att Lagrådet granskat lagrådsremissen, bearbetar regeringen förslaget och lämnar det som en proposition till riksdagen. Riksdagens utskott lämnar synpunkter och röstning sker. Vid majoritet utfärdas den nya lagen i Svensk författningssamling (Regeringen och Regeringskansliet, 2014b).

1.1.3 Ratificering

Vid en ratificering, även kallad ratifikation, binder sig en stat formellt till en internationell överenskommelse (Utrikespolitiska Institutet). I denna uppsats är den internationella överenskommelsen FN:s konvention om barnets rättigheter.

Ratificering innebär att en stat formellt godkänner en konvention, vilket gör den juridiskt bindande, efter att regeringen lagt fram en proposition till riksdagen (Amnesty International) (Riksdagen, 2023).

Ratificering är således när en stat ändrar sina lagar för att överensstämma med en internationell konvention (Amnesty International).

1.1.4 Inkorporering

Inkorporering är ett ytterligare steg för att säkerställa att konventionsstaterna följer en internationell överenskommelse genom att göra konventionen till lagstiftning i landet (Unicef, 2020). Inkorporering integrerar således traktatens bestämmelser direkt i Sveriges lagstiftning med den autentiska texten som grund (Riksdagen, 1997).

1.2. Problemformulering, syfte och frågeställningar

1.2.1 Problemformulering och syfte

När både Tidöavtalet och regeringsförklaringen presenterades i mitten av oktober 2022, nämndes det att arbetet med att stärka barns rättigheter skulle slutföras (Regeringen och Regeringskansliet, 2022a, s.6). En intressant aspekt skulle således vara att undersöka huruvida detta arbetet speglas i propositionen Säkerhetszoner, som grundar sig i Sverigedemokraterna och regeringens reformförslag om visitationszoner. Speciellt då barnrättsorganisationer och myndigheter öppet har kritiserat lagförslaget utifrån ett barnrättsperspektiv.

Syftet med uppsatsen är således att undersöka huruvida grundprinciper i barnkonventionen tas i beaktning i Proposition Säkerhetszoner, 2023/24:84.

Detta kommer att undersökas genom att undersöka proposition Säkerhetszoner mot grundprinciperna 2), 3) och 12), i den svenska inkorporeringen av FN:s barnkonvention.

1.2.2 Frågeställning

Frågeställningen i uppsatsen utgår från Nussbaums kapacitetsteori, som betonar statens ansvar för att skydda och främja individers rättigheter. Med bas i kapacitetsteorin kommer uppsatsen undersöka frågeställningen nedan. Genom att använda metoden och teorin strävar uppsatsen att besvara frågan:

- 1) Utifrån statens ansvar, hur beaktas barns rättigheter i proposition Säkerhetszoner, 2023/24:84 ?

1.3. Bakgrund

I detta kapitel presenteras bakgrunden kring Tidöavtalet och uppkomsten av säkerhetszoner. Remissvar på promemorian Ds 2023:31 från Rädda Barnen, Barnombudsmannen (BO) och Institutet för mänskliga rättigheter kommer även att redovisas samt en bakgrund om barnkonventionen.

1.3.1 Tidöavtalet

Den 17 oktober utsågs Ulf Kristersson (M) till statsminister av riksdagen (Sveriges Riksdag, 2023). Detta blev möjligt efter de förhandlingar som skett mellan Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna på Tidö Slott. Det kom till att heta Tidöavtalet och är en politisk överenskommelse för att lösa vad partierna anser vara Sveriges stora problem. (Moderaterna, 2022). I överenskommelsen beskriver de det som:

Samarbetet ska lägga grunden för en långsiktigt hållbar samverkan, med syftet att genomföra reformer som löser de stora samhällsproblem. [...] såsom bland annat kriminalitet [...] (Tidöavtalet, 2022, s. 2).

Regeringen Kristersson består av en trepartiregering med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Samarbetspartiet Sverigedemokraterna står utanför regeringen, men har tjänstemän i Regeringskansliet (Åberg, 2023). Tidöavtalet är ett samarbete som ska sträcka sig under mandatperioden 2022-2026 och har som syfte att genomföra reformer inom sju direktiv (Tidöavtalet, 2022, s. 1-2).

1.3.2 Säkerhetszoner

I Tidöavtalet under direktiv samarbetsprojekt Kriminalitet finns reformen som är benämnd visitationszoner. Direktivet är ett reformförslag som beskriver hur Tidöpartierna planerar att genomföra politiska reformer för att bekämpa och förebygga brottslighet samt öka tryggheten.

Som nämnt i kapitlet ovan, ämnar reformförslagen i Tidöavtalet, enligt regeringspartierna samt Sverigedemokraterna, att lösa Sveriges allvarligaste samhällsproblem, med fokus på kriminalitet och gängbrottslighet, i detta direktiv. Det har som mål att bland annat förebygga att unga dras in i kriminell verksamhet och bekämpa organiserad brottslighet (Tidöavtalet, 2022, s.18). Redogörelsen för reformförslaget angående visitationszoner, presenterades som:

Inför ett system med tidsbegränsade visitationszoner för att söka efter illegala vapen och sprängmedel. Åklagare ska kunna besluta om utökade befogenheter för polis att på en viss geografisk plats söka efter vapen och handgranater på människor och i fordon. Besluten ska vara tidsbegränsade och ska även kunna vara begränsade till vissa tider på dygnet, t.ex. för att minska förekomsten av vapen vid utställan. Åklagares beslut ska kunna överklagas till domstol. Systemet ska utvärderas efter tre år (Tidöavtalet, 2022, s. 20)

Lagrådsremissen, som släpptes i februari 2024, redogör hur promemorian Ds 2023:31 (Regeringskansliet, 2023) föreslagit att visitationszoner ska benämnas säkerhetszoner. Promemorian föreslår även att polisen ska kunna besluta om att ett visst område ska kunna klassas som en säkerhetszon. Inom denna säkerhetszon ska polisen kunna visitera personer, utan någon misstanke om brott, för att förebygga skjutningar och sprängningar (Regeringskansliet, 2023).

Den 10 april 2024 beslutade riksdagen att införa bestämmelser om säkerhetszoner och den 25 april fick polisen rätt att upprätta säkerhetszoner (Polisen, 2024). Säkerhetszoner innebär att polisen i ett avgränsat område får utöva bland annat kroppsvisitation, även på barn. Polisen innehar denna rätt för att kunna motverka brottslig verksamhet som skjutningar eller sprängningar. Skälen för zonen måste vara av synnerlig vikt för att motverka, förebygga eller

förhindra brottslighet. Polisen har rätt att upprätta en säkerhetszon i högst två veckor åt gången, dock kan de förlängas (Prop. 2023/24:84, s.1).

1.3.3 FN:s konvention om barnets rättigheter

När barnkonventionen antogs 1989 var det första gången ett rättsligt bindande dokument som så tydligt inkluderade barns intresse blev en del av de mänskliga rättigheterna. Idag har 196 länder skrivit under och förbundit sig till konventionen (Unicef, 2024).

Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal för att försäkra barns egna rättigheter. Konventionen innefattar 54 artiklar, varav 41 artiklar fastställer barns rättigheter, medan resterande 13 artiklar fastställer staters ansvar; hur de ska arbeta, agera och förhålla sig utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter. Dessa 54 artiklar bygger på fyra grundprinciper som alltid beaktas (Unicef, 2024). Dessa grundprinciper är;

- 2) Alla barn har samma rättigheter och lika värde
- 3) Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn
- 6) Alla barn har rätt till liv och utveckling
- 12) Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (UNICEF, 2024).

Trots att Sverige snabbt ratificerade barnkonventionen, dröjde en period om 28 år innan den blev formellt antagen som lag i Sverige (Barnombudsmannen, 2021). År 2018 inkorporerades artikel 1-42 i svensk lagstiftning och trädde sedan i kraft den 1 januari 2020 (2018:1197).

Barnkonventionen är en del av folkrätten, bindande för ratificerande länder att följa dess artiklar. Trots dess juridiska bindning saknas en internationell domstol eller sanktionsmekanismer för länder som inte upprätthåller dem (Barnombudsmannen, 2021). FN:s barnrättskommitté agerar dock som kontrollorgan (Unicef, 2023). I Sverige bevakar barnombudsmannen samt andra organisationer, som exempelvis Unicef, att barnkonventionen efterlevs (Unicef, 2024).

1.3.4 Myndigheters uttalanden om säkerhetszoner

Vid regeringens presentation av säkerhetszoner, väcktes det reaktioner av allmänheten men även av ett flertal myndigheter och civilrättsorganisationer. Några av myndigheterna som gjort uttalande angående lagen om säkerhetszoner är: Rädda barnen, Institutet för mänskliga rättigheter samt Barnombudsmannen.

Rädda barnen har valt att göra uttalande angående säkerhetszoner i remissvar till promemorian Ds 2023:31 Säkerhetszoner. I sitt remissvar till promemorian Ds 2023:31 om säkerhetszoner, motsätter sig Rädda Barnen förslagen i sin helhet. Organisationen anser att etableringen av säkerhetszoner skulle innebära en kraftig integritetskränkning som påverkar alla invånare, inklusive barn. Rädda Barnen betonar även vikten av en mer genomgripande utredning, med särskild hänsyn till att barn har rätt att uttrycka sina åsikter i enlighet med artikel 12 i barnkonventionen. Utöver det påpekar de även att det saknas vetenskapliga belägg för att säkerhetszoner effektivt förhindrar brott eller att barn dras in i kriminella nätverk. Rädda Barnen hävdar att det istället kan leda till ökad diskriminering och stigmatisering av de grupper som bor i dessa områden. Rädda Barnen lyfter även fram problematiken med att barns åsikter inte har beaktats i processen. (Rädda Barnen, 2024).

Även myndigheten Barnombudsmannen har svarat på promemorian Ds 2023:31. Barnombudsmannen uttrycker vissa reservationer i sitt remissvar, gällande förslaget om säkerhetszoner. En viktig aspekt som lyfts fram är bristen på barns delaktighet i utredningsarbetet, vilket enligt Barnombudsmannen utgör en brist. De framhåller att barns åsikter och erfarenheter skulle kunna utgöra värdefullt underlag i bedömningen av förslagets konsekvenser för barn (Dnr: BO 2023–0352 , svar på dnr Ju2023/02781).

Vidare ifrågasätter Barnombudsmannen behovet av säkerhetszoner och dess förväntade effektivitet. De pekar på riskerna för integritetskränkningar och rättssäkerhet samt att åtgärderna kan uppfattas som diskriminerande, särskilt i utsatta områden. Barnombudsmannen betonar även vikten av att alla åtgärder som rör barn måste vara förenliga med barnets bästa samt barnets rätt till sin integritet. Utöver detta påpekar de även hur det måste tas särskild hänsyn till barns rättigheter enligt barnkonventionen, om säkerhetszoner ändå genomförs (Dnr: BO 2023–0352 , svar på dnr Ju2023/02781).

Institutet för mänskliga rättigheter (MR-institutet) avstyrker promemorian Ds 2023:31 på både formella och materiella grunder i sitt remissvar (Dnr: 1.1.2-634/2023, svar på JU2023/02781).

De understryker att förslaget innebär en inskränkning i rätten till privat- och familjeliv som inte står i proportion till lagens syfte. Institutet anser inte att utredningen uppvisat att lagen skulle vara effektiv åtgärd (Dnr: 1.1.2-634/2023, svar på JU2023/02781).

MR-institutet invänder även mot att sänka tröskeln för visitering av barn och anser att det är viktigt att endast basera sådana åtgärder på konkreta misstankar om vapen eller farliga föremål. De framhåller även att kontakt med barnets vårdnadshavare bör vara standard innan en visitation genomförs, om inte särskilda skäl föreligger för att inte göra det

Sammanfattningsvis avstyrker samtliga civilrättsorganisationer och myndigheter ovan propositionen Säkerhetszoner, i sina remissvar till promemorian Ds 2023:31. Gemensamt för dem är även att alla har reagerat på den korta remisstiden och anser att processen är tveksam utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Utöver detta understryker samtliga även hur det finns en brist på barnrättsperspektiv i promemorian Ds 2023:31, främst i form av integritetskränkning av barn, men även bristen på barns delaktighet i utredningsarbetet.

Anledningen till varför remissvaren från Rädda barnen, BO och Institutet för mänskliga rättigheter valdes, är på grund av att de alla uttrycker en oro för ett saknat barnrättsperspektiv i lagförslaget om säkerhetszoner.

1.4. Material och avgränsningar

Detta kapitel redogör det valda primärmaterialet samt vilka avgränsningar som har behövt göras, för att kunna besvara uppsatsens frågeställning samt syfte.

1.4.1 Primärmaterial

Denna uppsats utgörs av två primärmaterial; Proposition Säkerhetszoner (Prop. 2023/24:84) samt grundprinciperna 2), 3) och 12) i den svenska inkorporeringen av barnkonventionen.

Det förstnämnda materialet är regeringens proposition till riksdagen, där de föreslår att Polismyndigheten ska kunna införa säkerhetszoner där polismän har särskilda befogenheter. De

lagförändringar som föreslås i denna proposition är de lagändringar som trädde i kraft den 25 april 2024 (Prop. 2023/24:84). Detta material valdes som primärmaterial då det är centralt för att kunna undersöka och besvara uppsatsens syfte; *att undersöka huruvida grundprinciper i barnkonventionen tas i beaktning i Proposition Säkerhetszoner, 2023/24:84.*

Det sistnämnda primärmaterialiet är, som nämnt ovan, grundprinciperna i den svenska inkorporeringen av barnkonventionen. Även detta är ett rättsligt dokument som innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Detta material har således valts till denna uppsats då uppsatsens frågeställning lyder; *Utifrån statens ansvar, hur beaktas barns rättigheter i proposition Säkerhetszoner, 2023/24:84?*

Dessa material är således för att kunna undersöka den valda frågeställningen och uppsatsens syfte.

1.4.2 Avgränsningar

Denna uppsats avgränsas till Sverige, då den undersöker den svenska Proposition Säkerhetszoner (Prop.2023/2484) och därav gjordes också beslutet att avgränsa FN:s konvention om barnets rättigheter till den svenska inkorporeringen. Denna inkorporering har ytterligare avgränsats till tre av de fyra grundprinciperna; 2), 3) och 12), som genomsyrar hela konventionen. Grundprincip 6 har exkluderats då ytterligare avgränsningar behövdes och denna ansågs minst relevant för det valda materialet.

2. Litteraturoversikt och tidigare forskning

Detta kapitel presenterar tidigare forskning av det valda ämnet. Då Tidöavtalet samt Proposition Säkerhetszoner, är relativt nytt, finns det inte mycket forskning relaterat till specifikt det i relation till barns rättigheter. På grund av detta kommer tidigare forskning om statens och rättsväsendets ansvar att presenteras, samt tidigare forskning om barns rättigheter i politiken. Till sist presenteras uppsatsens komplement till forskningsfältet.

2.1 Tidigare forskning om rättsväsendets och statens ansvar att säkerställa Barnkonventionen

Boken *Barnets mänskliga rättigheter - en introduktion*, av Linde Lindqvist, undersöker hur vi skulle förklara vilka mänskliga rättigheter barn har om vi inte längre hade haft barnkonventionen att referera till (Lindqvist, 2022, s. 17-18). Boken är uppdelad i sex delkapitel, varav ett är benämnt *Statens ansvar* (Lindqvist, 2022, s. 167).

I delkapitlet *Statens ansvar* förklarar Lindqvist hur barnkonventionen är en text skriven av stater för stater, och att stater därav har ett automatiskt ansvar. Lindqvist fortsätter att tydliggöra hur barnkonventionen, i grunden, finns till för att stärka barns rättigheter, men att det primära fokuset ligger på vad stater ska göra. Fortsättningsvis tydliggörs ett antal återkommande verb i barnkonventionen som beskriver statens ansvar. Några av de nämnda verben är: *respektera*, *skydda*, och *säkerställa*. Enligt Lindqvist innebär dessa verb ett utökat krav på att stater ska förverkliga barnkonventionens rättigheter. Vidare förklarar han de negativa åtaganden och positiva skyldigheter begreppen innefattar. Flera av verben innefattar statens positiva skyldigheter, vilket innebär att *skydda* individer från våld och övergrepp som begås av andra än staten. Detta för att kunna leva upp till barnens mänskliga rättigheter. Vidare förklarar Lindqvist att stater förväntas att undvika handlingar som kan kränka människors rättigheter och vidta åtgärder som *främjar* och *skyddar* dessa rättigheter (Lindqvist, 2022, s. 191-193).

Även Pernilla Leviner har undersökt ansvar i relation till barns rättigheter i Sverige. I *Barns rättigheter i 2020-talets Sverige – Ansvar, utmaningar och möjligheter efter barnkonventionens inkorporering* förklarar Leviner hur ansvar lades på domstolar och rättstillämpare, att uttolka barnkonventionen vid dess inkorporering (Leviner, 2024, s. 21).

Några av frågorna som Leviner undersökte var om barns rättigheter stärktes samt om lagstiftaren tagit sitt ansvar för fortsatt transformering. Syftet med forskningen var att undersöka respekten för barns rättigheter samt vilken roll, bland annat, politiken och vilket olika aktörer har att förverkliga konventionen (Leviner, 2024, s. 21).

I delkapitel 5, som behandlar politiska reformer, erbjuder Leviner en ytterligare förklaring av lagstiftarens ansvar. Vidare betonas även ansvaret av att bevaka lagstiftning för att

uppfylla kraven i barnkonventionen. Utöver detta tar undersökningen även upp reformförslag som Tidöpartierna tagit fram, såsom sänkt straffansvarsålder samt angiverilagen (Leviner, 2024, s. 32-35).

I diskussionen lyfter Leviner upp hur barns rättigheter inte pratats särskilt mycket om i Sverige, och att den osynlighetgjorts när andra intressen anses vara viktigare, där gängkriminalitet tas upp som exempel. Leviner avslutar sin forskning med att betona hur domstolar måste ta sitt ansvar, när politiska förslag om rättsliga reformer läggs fram, som potentiellt strider mot barnkonventionen och inskränker barns rättigheter (Leviner, 2024, s. 38-41).

2.2 Tidigare forskning om barns rättigheter i politiken

Efter det att barnkonventionen inkommerades som svensk lag, började forskningen om barns rättigheter inom politiken utöka. Framförallt med avseende på bedömningen av regeringens föreslagna tillvägagångssätt för inkommeringen av barnkonventionen och dess fördelar (Leviner, 2018, s. 288).

I Leviners forskning om en implementering av barnkonventionen, hävdar hon att kunskapen om Barnkonventionen bland domare och andra juridiska aktörer måste öka samt att skyddet för barn mot diskriminering och våld måste stärkas, för att en inkommering ska bli lyckad (Leviner, 2018, s. 308-309).

Leviners forskning om ansvar, som nämns i kapitlet ovan, räknas även in under denna rubrik, då den behandlar Tidöpartiernas politiska reformförslag (Leviner, 2024).

2.3 Uppsatsens komplement

Sedan 2020 har forskningen om barns rättigheter i relation till politik ökat, vilket även har utvidgat forskningsfältet om statens och rättsväsendets ansvar att uppfylla barnkonventionen.

I Leviners forskning från 2024 (skrevs 2023), benämns reformförslag från Tidöavtalet samt problematiska aspekter med de politiska utredningar som Tidöpartierna har inlett. Leviner

betonar hur den främsta problematiken ligger på partiernas kriminalitet- och migrationsfrågor, där straffansvarsålder och angiverilagen nämns som exempel.

I skrivande stund (maj 2024), finns det ingen forskning om hur Proposition Säkerhetszoner lever upp till barnkonventionen, samt vilket ansvar staten har för att inte kränka, men även för att uppfylla, barns rättigheter i den nya lagen.

I tidigare forskning nämner Leviner FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige, och hur de betonar vikten av att bevaka lagstiftning för att uppfylla kraven i barnkonventionen (Leviner, 2024, s. 32-33). Denna uppsats skiljer sig således från de analyser som redan gjorts då den analyserar en specifik lag, Proposition Säkerhetszoner, med grundprinciperna från barnkonventionen, som alltid ska beaktas.

3. Teori och metod

Kommande kapitel redogör den valda teorin samt metoden och varför de valts för denna uppsats. Först kommer den valda teorin att presenteras, vilket är Martha Nussbaums kapacitetsteori. Därefter kommer den valda metoden att presenteras, som är en kvalitativ innehållsanalys.

3.1. Teori

Martha Nussbaums kapacitetsteori grundar sig i två enkla frågor: vad kan människor faktiskt bli och göra, samt vilka faktiska möjligheter finns det för människor att leva ett värdefullt liv? (Nussbaum, 2011, s.x). Kapacitetsteorin utgår från dessa frågor och förhåller sig till vilka möjligheter som ges till varje individ och menar att kartlägga vilka diverse faktorer som påverkar människors livskvalitet (Nussbaum, 2011, s.14).

Kapacitetsteorin centreras kring skyddandet av vissa friheter som är väsentliga för ett livsdugligt liv. För att definiera ett livsdugligt liv urskiljer Nussbaum tio centrala kapaciteter för att uppnå det. De tio kapaciteterna utgör en tröskelnivå för ett absolut minimum för social rättvisa och mänsklig värdighet. Det är upp till staten att garantera att varje invånare får möjligheten att uppfylla dessa kapaciteter och nå tröskelnivån för ett värdigt mänskligt liv (Nussbaum, 2011, s.31-32).

1. Life
2. Bodily health
3. Bodily integrity
4. Senses, imagination, and thought
5. Emotions
6. Practical reason
7. Affiliation
8. Other species
9. Play
10. Control over one's environment: A) political and B) material

Denna uppsats kommer ha fokus på kapaciteterna *bodily integrity*, *practical reason* och *control over one's environment: A) political*. Dessa tre kapaciteter har valts på grund av att uppsatsen fokuserar på tre av grundprinciperna från barnkonventionen. Bodily integrity innefattar friheten att få röra sig mellan platser och ett skydd från våld och övergrepp. Practical reason inbegriper att få bilda sin egen uppfattning om vad som är bra och att få delta i kritisk reflektion om planeringen av ens liv. Control over one's environment med fokus på det politiska handlar om rätten att få delta och påverka politiska val som har inverkan på ens liv samt ett skydd av olika friheter som yttrandefrihet och föreningsfrihet (Nussbaum, 2011, s. 33-34).

Finally, the approach is *concerned with entrenched social injustice and inequality*, especially capability failures that are the result of discrimination or marginalization, it ascribes an urgent *task to government and public policy* - namely, to improve the quality of life for all people, as defined by their capabilities (Nussbaum, 2011, s.19).

Nussbaums kapacitet bodily integrity belyser, som nämnt ovan, behovet av att individer ska ha möjlighet att utveckla och upprätthålla sin kroppsliga integritet (Nussbaum, 2011, s.33). Denna kapacitet går således att knyta an till barnkonventionen, särskilt grundprincip 2, som fastslår

barns rätt till icke-diskriminering. En central del av denna princip är att skydda barn från alla former av våld, övergrepp eller skada mot deras kroppsliga integritet (2018:1197).

Nussbaums kapacitetsteori betonar individens förmåga att forma sina liv. Detta, särskilt inom politik, är relevant för barnkonventionens grundprincip 3, som kräver att barns behov beaktas i beslut som påverkar dem.

Practical reason innebär individens förmåga att tänka och fatta beslut. Artikel 12 i barnkonventionen ger barn rätt att uttrycka sina åsikter, vilket kopplas till denna kapacitet i analysen.

3.2. Metod

I denna uppsats kommer en kvalitativ innehållsanalys användas. Innehållsanalys kan användas i ett flertal olika syften, varav ett är att jämföra olika texter från olika tidpunkter. Då denna uppsats använder sig av två rättsliga dokument som ska jämföras och analyseras; Barnkonventionens grundprinciper samt Proposition Säkerhetszoner, är således en innehållsanalys given som metod (Boréus and Bergström, 2018, s. 52).

Innehållsanalys är således en metod som används för att strukturerat analysera textinnehåll och svara på specifika frågor, vilket möjliggör en djupgående granskning av omfattande textmängder. Det finns två huvudsakliga tillvägagångssätt inom innehållsanalys: kvantitativ och kvalitativ. Den kvantitativa metoden används för att kvantifiera eller mäta olika aspekter av texter, medan den kvalitativa metoden fokuserar på att beskriva och tolka innebörden av kvalitativa data (Boréus and Bergström, 2018, s. 50).

Kvalitativ innehållsanalys innebär en systematisk process för att utforska, identifiera och förstå mönster och teman i textmaterialet. Denna metod använder sig av kodning och jämförelse för att kategorisera data och dra slutsatser. Målet är att tolka betydelsen av texten och upptäcka djupgående mönster och teman som kan vara relevanta för forskningsfrågorna. Genom att analysera och tolka de valda materialen, kan forskaren skapa och dra relevanta slutsatser om det valda ämnet, utifrån forskningens frågeställning (Boréus and Bergström, 2018, s. 50).

Uppsatsen har applicerat den valda metoden genom att jämföra Proposition Säkerhetszoner med grundprinciperna 2), 3) och 12) i barnkonventionen. Detta har gjorts genom

att använda särskilda sökord när propositionen lästes. Specifika ord som söktes efter var; sårbarhet, integritet, trygghet, barn, rättigheter, barnets bästa, diskriminering, stigmatisering och åsikter, för att sedan ställa dem mot grundprinciperna.

4. Resultat

I detta kapitel besvaras resultatet av den valda frågeställningen. Detta görs genom att jämföra Proposition Säkerhetszoner med grundprincip 2), 3) och 12) i barnkonventionen, som är sammankopplade med Nussbaums kapaciteter; Bodily integrity, Practical reason och Control over one's environment A) political.

4.1 Grundprincip 2 i relation till Proposition Säkerhetszoner

4.1.1 Bodily Integrity och grundprincip 2

Nussbaums kapacitet Bodily integrity och grundprincip 2) i barnkonventionen har gemensamt fokus på att skydda och främja individers rättigheter och välbefinnande. Nussbaums kapacitetsbegrepp Bodily integrity betonar vikten av individens rätt till kroppslig integritet (Nussbaum, 2011, s.33) vilket är nära förknippat med grundprincip 2), som fastställer att alla barn har rätt till ickediskriminering och skydd mot alla former av fysiska och psykiska övergrepp (2018:1197). Både Nussbaums kapacitet för Bodily Integrity och Barnkonventionens grundprincip 2 är således förenade i deras strävan att skydda individens självbestämmande och värdighet. Genom att erbjuda skydd mot övergrepp och respektera individens autonomi, syftar båda till att främja en miljö där människor kan leva fria från kränkningar och där deras grundläggande rättigheter är garanterade.

4.1.2 Användning av tvångsmedel mot barn i Säkerhetszoner

Proposition Säkerhetszoner har ett delkapitel benämnt *Särskilt om ingripande mot barn*, där regeringens förslag kring de särskilda befogenheterna i en säkerhetszon ska få användas även mot barn. I regeringens förslag uttrycks det hur vissa tvångsmedel, såsom kroppsvisitation, husrannsakan och vissa andra tvångsmedel får användas i särskilda fall, får användas mot barn som är under 15. Det vill säga tvångsmedel får användas mot barn som inte är straffmyndiga. (Prop. 2023/24:84, s. 52-53)

I propositionen hänvisas det till civilrättsorganisationers rädsla för ökad risk för diskriminering och stigmatisering bland barn, där även organisationernas åsikt om att förslaget saknar en analys av konsekvenserna för barn, tas upp. Regeringens svar på detta är att hänsyn ska tas till barns ålder, men att den nätverksrelaterade våldsbrottsligheten involverar och utförs emellertid i hög grad av barn. Regeringen hävdar att på grund av detta, behövs de särskilda befogenheterna i säkerhetszoner få användas, även mot barn, för att kunna förhindra brottsligheten mer effektivt. I propositionen håller regeringen med om att problemen behöver angripas från olika håll, där riskfaktorer ska tas i beaktning. Det står dock inte hur de planerar att detta ska tas i beaktning, då de fasthåller sin åsikt om att de särskilda befogenheterna i en säkerhetszon bör få användas mot barn, då det kommer att gynna barn mer i längden eftersom att de tas ut från brottsligheten (Prop. 2023/24:84, s. 53-54). Det uttrycks:

Det är i slutändan bättre för barn att skyddas mot det våld och utnyttjande som brottsligheten innebär, än att skyddas från att i något högre grad utsättas för ingripanden i säkerhetszoner (Prop. 2023/24:84, s. 54).

Utöver detta hävdar de även att det bedöms vara förenligt med barnkonventionen. Propositionens argument till detta är att visitering av barn ska ske med särskild omsorg, och ska vara förenlig med bland annat barnets bästa och barnets rätt till sin integritet. Det betonas även hur barnet ska utsättas för så lite obehag som möjligt, där propositionen tar upp civilrättsorganisationers synpunkter om i vilket utsträckning detta bör ske. Enligt regeringen behöver inte det regleras i polislagen. Återigen betonas det

dock hur detta alltid kommer att vara en avvägning med vilket behov som finns av åtgärden. Barnets rättigheter kan således beaktas olika beroende på fall och ålder (Prop. 2023/24:84, s. 54).

Enligt grundprincip 2 i barnkonventionen ska barn behandlas med respekt för deras mänskliga värdighet och ha rätt till skydd mot alla former av diskriminering (2018:1197). I samband med säkerhetszoner innebär detta att barns särskilda sårbarhet och behov av skydd ska beaktas vid användning av särskilda befogenheter inom visitationszoner, vilket även propositionen nämner. Det betonas att ju yngre ett barn är, desto större restriktivitet bör tillämpas vid användning av tvångsmedel (Prop. 2023/24:84, s. 53-54). Detta resonemang kan en anse vara förenligt med Nussbaums kapacitetsteori om Bodily integrity, som betonar vikten av att respektera individens integritet, särskilt när det gäller kroppsliga ingrepp (Nussbaum, 2011, s.33). Skyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp nämns även i propositionen i relation till Europakonventionen, men ingen koppling dras till barnkonventionen (Prop. 2023/24:84, s. 78).

I propositionen framhålls även att beslut om kroppsvisitationer som berör barn måste fattas med särskild omsorg och vara förenliga med barnets rättigheter enligt barnkonventionen, där grundprincip 2 nämns specifikt, då propositionen tar upp att barns rätt till integritet måste tas hänsyn till (Prop. 2023/24:84, s. 54). I denna mening kan en således anse att grundprincip 2 samt Nussbaums kapacitet om bodily integrity tas i beaktning i detta resonemang. Exempelvis betonas det:

Det ska framhållas att ett beslut om kroppsvisitation eller husrannsakan som rör ett barn måste fattas med särskild omsorg. Åtgärden ska vara förenlig med de rättigheter som barn har enligt barnkonventionen. Det betyder bl.a. att de hänsyn som enligt konventionen ska tas till barnets bästa och barnets rätt till sin integritet måste beaktas vid avvägningen mot det behov som finns av åtgärden. Dessa hänsyn väger tyngre ju yngre barnet är (Prop. 2023/24:84, s. 54).

Detta uttagna stycke går i enlighet med både Nussbaums kapacitet om bodily integrity samt att det går direkt i enlighet med grundprincip 2. Enligt grundprincip 2 ska konventionsstaterna respektera och tillförsäkra varje barn de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av bland annat hudfärg och kön. Detta innebär att alla barn, oavsett deras bakgrund, har samma

skydd och rättigheter (2018:1197). I delkapitlet *Särskilt om ingripande mot barn* betonar de, i bland annat citatet ovan, att alla beslut om ingripanden som rör barn ska fattas med särskild omsorg och att åtgärder ska vara förenliga med barns rättigheter enligt barnkonventionen. Däremot kan det finnas en potentiell avvikelse om de särskilda befogenheterna i säkerhetszoner inte tillämpas med tillräcklig hänsyn till barns behov av skydd samt sårbarhet. Om åtgärder som kroppsvisitationer inte genomförs med hänsyn till barns integritet, genom att exempelvis minimera obehag för barnet i fråga, kan en anse att detta är en avvikelse från barnkonventionens grundprincip 2, skydd mot diskriminering (Prop. 2023/24:84, s. 53-54).

Det finns däremot vissa saker som går att tolka som att vissa grundprinciper i barnkonventionen står över andra, i denna proposition. Som nämnt ovan betonas det:

Det är i slutändan bättre för barn att skyddas mot det våld och utnyttjande som brottsligheten innebär, än att skyddas från att i något högre grad utsättas för ingripanden i säkerhetszoner (Prop. 2023/24:84, s. 54).²

Detta hade en kunnat tolka som att grundprincip 3, om barnets bästa, ställs över grundprincip 2, skydd mot diskriminering (2018:1197). Utifrån citatet ovan, där det betonas att det är viktigare att skydda barn från våld inom brottsligheten, än att skydda barn mot ingripande i säkerhetszoner, går emot både grundprincip två i barnkonventionen samt Nussbaums kapacitet om bodily integrity. Detta då denna mening kan tolkas som att polislagen inte behöver respektera barns kroppsliga integritet om det, enligt poliser, skyddar dem från brottslighet.

4.1.3 Skyddet mot diskriminering

Utöver detta diskuteras skyddet mot diskriminering i delkapitel 4.2 - skyddet för enskildas fri- och rättigheter. I relation till skyddet för den personliga integriteten görs kopplingar till Europakonventionen, samt till artikel 16, rätten till privatliv, i barnkonventionen. Dock nämns inte grundprincip 2 i relation till integritet. I skydd mot diskriminering nämns dock artikel 2, där de endast förklarar vad den betyder och vad staten har ett ansvar att leva upp till.

² Kommer att hänvisas som 'citatet i kapitlet ovan' i nedanstående delkapitel

Inget nämns om hur propositionen ska gå tillväga för att införliva denna grundprincip (Prop. 2023/24:84, s. 10-11).

4.2 Grundprincip 3 i relation till Proposition Säkerhetszoner

4.2.1 Control over one's environment A) political och grundprincip 3

Grundprincip 3) i barnkonventionen betonar att vid alla beslut som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska barnets bästa alltid komma i första hand. Konventionsstaterna åtar sig att säkerställa att barn får det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd, dessutom ska konventionsstaterna säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för barns omvårdnad och skydd uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer avseende säkerhet, hälsa, lämplighet och behörig tillsyn (2018:1197). Nussbaums kapacitet control over one's environment A) political framhäver individens rätt till effektivt deltagande i politiska beslut som påverkar dess liv, skydd av friheter som yttrande- och föreningsfrihet samt ett rättsligt skydd (Nussbaum, 2011, s.34).

4.2.2 Barnets bästa i Säkerhetszoner

Som nämns i citatet i kapitlet ovan, kan en tolka att regeringen har prioriterat grundprincip 3, om barnets bästa. Grundprincip 3 i Barnkonventionen betonar att vid alla beslut som rör barn ska barnets bästa intresse vara en primär övervägning. Detta innebär att staten har ansvaret att säkerställa att alla åtgärder och beslut som påverkar barn görs med hänsyn till deras bästa intresse genom exempelvis lämpliga lagstiftningsåtgärder (2018:1197). I kontexten av säkerhetszoner kan en således tolka att staten måste säkerställa att åtgärder som vidtas inom dessa zoner inte bara är effektiva för att upprätthålla säkerheten, utan också tar hänsyn till barns särskilda behov, sårbarhet och rättigheter.

Regeringens hävdar att det är för barnets bästa att de tas ur kriminaliteten, och att integriteten kan komma att behövas kränkas, för att uppnå detta (Prop. 2023/24:84, s. 54). I den

mening kan en således säga att barnets bästa, det vill säga grundprincip 3, tas i beaktning i proposition säkerhetszoner, då regeringen anser att dessa åtgärder görs för barnets bästa långsiktigt. Däremot kan en påstå att det inte tar Nussbaums kapacitet om control over one's environment A) political, då barn varken har fått ta del av detta beslut, vilket nämns i flera remissinstanser, samt att skydd av ens friheter inte införlivas, då säkerhetszoner kan komma att kränka ens integritet samt bidra till ökad diskriminering (Prop. 2023/24:84, s.53).

Nussbaums kapacitet om control over one's environment A) political innebär, som nämnt ovan, att alla individer bör ha en påverkan och kontroll över de beslut och åtgärder som påverkar deras liv (Nussbaum, 2011, s. 34). I fallet med säkerhetszoner är det således viktigt att barn ges möjligheten att delta i beslutsprocessen samt att deras åsikter beaktas, för att leva upp till denna kapacitet. Då barn inte haft någon inverkan på när remissen om proposition säkerhetszoner skickades ut, vilket flertalet myndigheter och civilrättsorganisationer kritiserade i sina remissvar, kan en anse att denna aspekten inte tagits i beaktning (Prop. 2023/24:84, s.53). Proposition säkerhetszoner hävdar att vissa ingripanden, såsom kroppsvisitationer, måste ske för att skydda barn från kriminalitet (Prop. 2023/24:84, s.54). Även om detta kan vara för barnets bästa enligt grundprincip 3, kan det också innebära en kränkning av barns integritet, vilket kan argumenteras som oförenligt med Nussbaums kapacitet som innebär krav på att skydda individens rättigheter och friheter.

Nussbaums kapacitet innebär även ett skydd för individens grundläggande friheter, som rätten till yttrande- och föreningsfrihet, samt rättsligt skydd mot kränkningar av dessa friheter. Att proposition säkerhetszoner tillåter användning av tvångsmedel som kroppsvisitation mot barn under 15 år, kan kränka deras personliga integritet och frihet (Prop. 2023/24:84, s. 53). Även om regeringen hävdar att dessa åtgärder är nödvändiga för att skydda barn från kriminalitet, kan dessa ingripanden leda till ökad diskriminering, som civilrättsorganisationer har påpekat (Prop. 2023/24:84, s. 53), vilket inte är förenligt med skyddet av friheter enligt Nussbaums kapacitet. Det kan ytterligare betraktas som en inskränkning av denna kapacitet, då det ger staten rätt att ingripa i deras liv, på ett sätt som de själva eller deras vårdnadshavare inte kan påverka eller förhindra.

4.3 Grundprincip 12 i relation till Proposition Säkerhetszoner

4.3.1 Practical reason och grundprincip 12

Grundprincipen 12) i barnkonventionen fastslår barns rätt till att få uttrycka sin mening och höras i frågor som berör barnet. Där hänsyn ska tas till barnets åsikter och de ska tillmätas betydelse utifrån barnets ålder och mognad. I frågor som rör barn ska antingen de ges en möjlighet att höras själva eller genom ett lämpligt organ (2018:1197). Det är liknande Nussbaums centrala kapacitet practical reason framhäver vikten av att individer får bilda sin egen uppfattning och engagera sig i beslut som är relevanta för deras liv (Nussbaum, 2011, s.34). De båda gemensamt understryker vikten av att erkänna och främja individens förmåga att delta i beslutsprocesser som påverkar deras liv. För att tolka grundprincip 12) ur Nussbaums teori så går det att urskilja att barnets rätt till deltagande i frågor som angår dem är en viktig del för social rättvisa och ett livsdugligt liv.

4.3.2 Barnperspektiv i Säkerhetszoner

I proposition säkerhetszoner inkluderas remissinstanser från barnrelaterade organ, där organisationer haft möjlighet att framföra sina åsikter. Dessa är BRIS, Rädda barnen, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen samt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor. Specifikt under delkapitel 7.2 *Särskilt om ingripanden mot barn*.

Det framhålls att det saknas en tillräcklig analys av förslagets konsekvenser för barn. Särskilt betonas att, med hänsyn till barns särskilda sårbarheter, bör det införas och användas tvångsmedel mot barn med stor restriktivitet, där en högre grad av restriktivitet är nödvändig ju yngre barnet är. Trots dessa invändningar och farhågor från vissa remissinstanser framgår det inte klart av propositionen att en omfattande analys eller ett tydligt barnperspektiv har inkluderats vid införandet av säkerhetszoner (Prop. 2023/24:84, s.53).

Propositionen behandlar inte direkt om och hur barns egna åsikter har inhämtats och beaktats i denna process. Medan remissinstansernas omdöme, vilka inkluderar perspektiv som beaktar barns rättigheter och bästa intresse, redovisas, saknas explicit information om barns

direkta delaktighet i utformningen eller bedömningen av förslaget. Propositionen nämner behovet av att beakta barnets bästa och integritet vid beslut om tvångsmedel, men utan att specificera hur barns egna röster har integrerats i dessa överväganden (Prop. 2023/24:84, s.52-54).

Nussbaums kapacitetsteori betonar vikten av att individer har kapacitet att leva ett värdigt och ett meningsfullt liv. I fallet av användningen av särskilda befogenheter i säkerhetszoner från Proposition Säkerhetszoner kan man analysera det utifrån Nussbaums centrala kapacitet Practical reason.

Att propositionen har en avsaknad av barns egna åsikter och uppfattningar riskerar att begränsa deras kapacitet practical reason. Om barn inte ges möjlighet att uttrycka sina åsikter och dessa inte beaktas, kan det resultera i att deras förmåga att påverka sina liv inskränks. Detta är särskilt relevant i fallet av säkerhetszoner där besluten kan ha betydande konsekvenser för barns vardag och framtid.

Practical reason understryker betydelsen av att individer får ha inflytande och kontroll över sina liv, i fallet av säkerhetszoner är det därför ur Nussbaums perspektiv viktigt att beakta hur åtgärder som presenteras i propositionen kan påverka individers handlingsutrymme, där BRIS och Riksdagens ombudsmän anser att det kan ifrågasättas om propositionen är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter, även ett antal remissinstanser, som Civil Rights Defenders och Sveriges advokatsamfund, ifrågasätter om behovet och den förväntade effektiviteten av utökade befogenheter motiverar en reglering om säkerhetszoner (Prop. 2023/24:84, s.13).

Proposition säkerhetszoner visar en intention att beakta barns bästa och integritet vid beslut om tvångsmedel (Prop. 2023/24:84, s.54). Däremot visar den brist på att inkludera barns egna åsikter i beslutsprocessen och utan att specificera hur barnens egna röster har integrerats, kan det ifrågasättas om barnets bästa verkligen har beaktats i enlighet med artikel 12. För att uppfylla kapaciteten om practical reason, kan en anse att processen borde inriktas på att systematiskt och direkt involvera barn i utformningen och bedömningen av förslagen som påverkar dem.

4.4 Sammanfattning av resultat

1. Utifrån statens ansvar, hur beaktas barns rättigheter i proposition Säkerhetszoner, 2023/24:84 ?

I analysen av propositionen Säkerhetszoner, 2023/24:84, framkommer det att staten visar intentioner att beakta barns bästa och integritet vid beslut om tvångsmedel. Däremot brister det i att inkludera barns egna åsikter i beslutsprocessen, vilket ifrågasätter om barnets bästa verkligen beaktas enligt grundprincip 12. Utöver detta visar analysen hur propositionen kan komma att inte gå i enlighet med grundprincip 2 då den åsidosätts för grundprincip 3, då regeringen hävdar att det är för barnets bästa att ta ur dem från kriminaliteten och att säkerhetszoner är viktigt för att uppnå detta.

När det kommer till Nussbaums kapaciteter, särskilt control over one's environment a) political och practical reason, betonas vikten av att barn ges möjlighet att delta i beslutsprocessen och att deras åsikter beaktas för att främja deras förmåga att påverka beslut som rör deras liv. I analysen framkommer det att detta inte beaktats då barn inte fått ta en del av beslutsprocessen.

I analysen framkommer det hur propositionen tillåter användning av tvångsmedel, som kroppsvisitation, även mot barn under 15 år. Detta går inte i enlighet med grundprincip 2 eller Nussbaums kapacitet om Bodily integrity, då det kränker barns integritet samt då säkerhetszoner kan bidra till ökad diskriminering och stigmatisering.

Regeringen argumenterar att dessa åtgärder är nödvändiga för att bekämpa brottslighet och skydda barn långsiktigt, trots riskerna för ökade ingripanden. Eftersom grundprincip 3 är tolkningsbar kan detta tolkas som att grundprincip 3 beaktas i Proposition Säkerhetszoner.

Utöver detta hävdar propositionen att beslut om tvångsmedel ska vara förenliga med barnkonventionens principer om barns bästa och rätt till integritet, men den specificerar inte alltid hur detta ska uppnås i praktiken. Avsaknaden av tydliga riktlinjer för att minimera obehag och diskriminering kan tolkas som en potentiell avvikelse från barnkonventionens skyddsbestämmelser. Det framgår även att regeringens fokus på att skydda barn från brottslighet ibland kan prioriteras över deras rätt till ickediskriminering och kroppslig integritet.

5. Diskussion

Efter att ha genomfört analysen är det relativt tydligt att barns rättigheter inte har varit en prioritet eller ett genomsyrande tema, när Proposition Säkerhetszoner skrivits. Propositionen hänvisar till barnkonventionen tio gånger, varav hälften av gångerna nämns det i relation till vad lagen säger, och vad som måste uppfyllas. Tre av gångerna nämns det under rubrik 7.2 *De särskilda befogenheterna i en säkerhetszon ska få användas mot barn*, där regeringen hävdar att säkerhetszoner och särskilda tvångsmedel, som kroppsvisitering, bedöms vara förenlig med barnkonventionen. De sista två gångerna nämns det, återigen, i relation till vad lagen säger och vad som måste tas hänsyn till för att uppfylla den och inte kränka den. Genom att analysera Proposition Säkerhetszoner går det att säga att politiken inte fokuserar särskilt mycket på barn och deras rättigheter, utan snarare har sitt fokus på att stoppa gängkriminaliteten. Detta går även att bekräfta utifrån Nussbaums kapacitetsteori, där det kan argumenteras att staten misslyckas i att skydda och främja individers rättigheter i proposition Säkerhetszoner. Detta beror på att propositionen uppvisar brister i att uppfylla de tre kapaciteter som är med och utgör en tröskelnivå för vad staten ska bidra till dess medborgare med för ett värdigt mänskligt liv.

Trots att det hänvisas till barns rättigheter och att den ska tas i beaktning, kan analysen konstatera att regeringen har prioriterat grundprincip 3, om barnets bästa, över resterande av barnkonventionen, i Proposition Säkerhetszoner. Grundprincip 3 är tolkningsbar, där barnets bästa är relativt. Detta betyder att trots att regeringen anser att grundprincip 3 har tagits i beaktning, kan andra anse att den inte tas i beaktning, då mycket av propositionen inte beaktar barnkonventionen. Propositionen hävdar att det är för barnets bästa att avlägsnas från kriminalitet och att integritetskränkningar i säkerhetszoner kan vara nödvändiga för att uppnå detta. Det vill säga att grundprinciperna 2 och 12 riskerar att åsidosättas för att uppfylla grundprincip 3. Proposition Säkerhetszoner blir således synnerligen paradoxalt. Å ena sidan kan en hävda att barns rättigheter beaktas då deras framtida välmående förbättras om kriminaliteten stoppas tidigt. Å andra sidan kan en argumentera att kriminaliteten bekämpas på bekostnad av

barns rättigheter, då polisens åtgärder kränker deras integritet och privatliv samt att barns åsikter inte har beaktats när propositionen skrivits.

Även Leviner nämner detta i sin forskning om ansvar i relation till barns rättigheter i Sverige. I sin diskussion uttrycker hon hur barns rättigheter osynlighetgjorts när andra intressen anses vara viktigare, såsom gängkriminaliteten (Leviner, 2024). Leviner betonar även hur domstolar måste ta sitt ansvar när politiska förslag om rättsliga reformer läggs fram, som kan inskränka barns rättigheter. I Proposition Säkerhetszoner kan en anse att detta ansvar inte uppfyllts.

Förutom detta nämner även Lindqvist det paradoxala med statens ansvar, där de ska säkerställa barns rättigheter samtidigt som de inte ska kränka dem (Lindqvist, 2022). Trots att barnets bästa kan säkerställas i Proposition Säkerhetszoner, strider mycket i propositionen fortfarande mot barnkonventionen.

En koppling kan även dras till Leviners inkorporeringsforskning, där hon hävdar att kunskapen om Barnkonventionen bland domare och andra juridiska aktörer måste öka samt att skyddet för barn mot diskriminering och våld måste stärkas, för att en inkorporering ska bli lyckad (Leviner, 2018). Efter att ha analyserat Proposition Säkerhetszoner, en lag som trätt i kraft efter inkorporeringen, kan en diskutera för att inkorporeringen möjligtvis inte blivit särskilt lyckad, då barns rättigheter osynlighetgjorts. Om detta är på grund av dålig kunskap om barnkonventionen, eller om det är för att barns rättigheter inte räknas som en prioritet, är dock svårt att säga.

Mycket av vad civilrättsorganisationer och myndigheter kritiserade i sina remissvar, valde regeringen att bortse i propositionen. Istället gjordes hänvisningar till att barns rättigheter skulle tillgodoses, men det var otydligt hur, då propositionen uttrycker hur vissa av barns rättigheter kan åsidosättas för att uppnå andra. Väldigt många av remissvaren trycker på att det finns ett saknat barnrättsperspektiv och att barns åsikter inte tagits i beaktning, som även vår analys kom fram till.

En egen reflektion var att det var svårt att undersöka huruvida staten tar sitt ansvar att säkerställa barns rättigheter i Proposition Säkerhetszoner, då barn inte betonas särskilt mycket

eller utvecklande i den. Med det sagt anser vi dock att även detta var en intressant slutsats, då en kan ställa sig frågan om barns rättigheter kan tas i beaktning om de knappt nämns.

5.1 Framtida forskning

Det skulle vara intressant att i framtiden genomföra en juridisk studie där olika paragrafer jämförs med Barnkonventionen. Vidare skulle det vara värdefullt att utföra omfattande forskningar efter mandatperiodens slut för att utvärdera hur väl barns rättigheter har beaktats i lagstiftningar som den nuvarande regeringen infört. På detta sätt kan en dra slutsatser om staten har uppfyllt sitt ansvar att säkerställa barns rättigheter under sin mandatperiod.

7. Referenser

Böcker

Boréus, K. and Bergström, G. (2018). *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur, s. 50-52.

Lindqvist, L. (2022). *Barnets Mänskliga Rättigheter - En Introduktion*. 1st edn ed. Lund: Studentlitteratur AB, s. 167-193.

Nussbaum, M.C. (2011). *Creating capabilities : the human development approach*. Cambridge, Mass.: Belknap Press Of Harvard University Press, s. 14-34

Lagar

Prop. 2017/18:186. *Inkopporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*.
https://www.regeringen.se/contentassets/ccaccfb483374099bdb045f96f7ca0bb/inkopporering-av-fns-konvention-om-barnets-rattigheter-2017_18_186.pdf

Prop. 2023/24:84. *Säkerhetszoner*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/2b16cc5f506a4f4e9e781706d54f928d/prop-sakerhetszoner.pdf>

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*.
https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197

Remissvar

Barnombudsmannen, Dnr: BO 2023–0352 , svar på dnr Ju2023/02781, *Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31)*
<<https://www.regeringen.se/contentassets/2ecc05b3ddce449cab8793a24eb7929e/barnombudsmanen.pdf>>

Institutet för mänskliga rättigheter, Dnr: 1.1.2-634/2023, svar på JU2023/02781, *Remissvar över promemorian Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31)*
<<https://www.regeringen.se/contentassets/2ecc05b3ddce449cab8793a24eb7929e/institutet-for-manskliga-rattigheter.pdf>>

Rädda Barnen, svar på Ds: 2023:31 *Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott*
<<https://www.regeringen.se/contentassets/2ecc05b3ddce449cab8793a24eb7929e/radda-barnen.pdf>>

Ds

Ds 2023:31. *Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott.*
<<https://www.regeringen.se/contentassets/e0680db5ed744268bae0284566cea886/sakerhetszoner---okade-mojligheter-for-polisen-att-visitera-for-att-forebygga-brott.pdf>>

Tidöavtalet

Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. (2022). *Tidöavtalet: Överenskommelse För Sverige*.
<<https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf>>

Vetenskapliga artiklar

Leviner, P. (2018). Barnkonventionen som svensk lag – en diskussion om utmaningar och möjligheter för att förverkliga barns rättigheter. *Förvaltningsrättslig tidskrift*, [online], s. 288-309. <https://www.forvaltningsrattslig.org/articles/find?terms=Pernilla+Leviner>

Leviner, P. (2024). Barns rättigheter i 2020-talets Sverige – ansvar, utmaningar och möjligheter efter barnkonventionens inkorporering. *Förvaltningsrättslig tidskrift*, [online] , s .21–42. <doi:<https://doi.org/10.53292/5d8e60d4.6a95528d>> .

Webbkällor

Amnesty International. *Konventioner*. [online] Aktivistportalen Amnesty International. Available at:

<<https://aktivism.amnesty.se/informera-och-opinionsbildning/manskliga-rattigheter/konventioner>> [Accessed 3 May 2024].

Barnombudsmannen (2021). *Det här är barnkonventionen*. [online] www.barnombudsmannen.se. Available at:

<<https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/>> [Accessed 2 May 2024].

Krisinformation (2024). *Säkerhetszoner*. [online] Krisinformation.se. Available at: <<https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/2023/gangvald/sakerhetszoner#:~:text=Fr%C3%A5n%20och%20med%20den%2025>> [Accessed 3 May 2024].

Moderaterna (2022). *Överenskommelse för Sverige*. [online] Moderaterna. Available at: <<https://moderaterna.se/nyhet/overenskommelseforsverige/>> [Accessed 2 May 2024].

Polisen (2024). *Viktigt att kommunicera om säkerhetszonerna | Polismyndigheten*. [online] polisen.se. Available at:

<<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/april/viktigt-kommunicera-om-sakerhetszoner-na/>> [Accessed 2 May 2024].

Regeringen och Regeringskansliet (2014a). *Lagrådsremiss*. [online] Regeringskansliet. Available at: <<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagradsremiss/>> [Accessed 2 May 2024].

Regeringen och Regeringskansliet (2014b). *Lagstiftningsprocessen*. [online] Regeringskansliet. Available at: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/lagstiftningsprocessen/> [Accessed 2 May 2024].

Regeringen och Regeringskansliet (2022a). *Regeringsförklaringen*. [online] p.6. Available at: <<https://www.regeringen.se/contentassets/d6ad6308cc984aa1903d9a542ce1421c/regeringsforklaringen-2022.pdf>> [Accessed 7 May 2024].

Regeringen och Regeringskansliet (2022b). *System med visitationszoner utreds*. [online] Regeringskansliet. Available at: <<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/12/system-med-visitationszoner-utreds/>> [Accessed 3 May 2024].

Riksdagen (1997). *Inkopporering av internationella överenskommelser (Motion 1997/98:K235 av Ragnhild Pohanka m.fl. (mp))*. [online] www.riksdagen.se. Available at: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/inkopporering-av-internationala-overenskommelser_g102k235/> [Accessed 3 May 2024].

Riksdagen (2023). *Beslut om lagar*. [online] www.riksdagen.se. Available at: <<https://www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/riksdagens-uppgifter/beslut-om-lagar/>> [Accessed 3 May 2024].

Sveriges Riksdag (2023). *Tidigare regeringsbildningar och statsministrar*. [online] www.riksdagen.se. Available at: <<https://www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/demokrati/sa-bildas-regeringen/tidigare-regeringsbildningar-och-statsministrar/>> [Accessed 2 May 2024].

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen
Kurskod: STVA23

UNICEF (2024). *Barnkonventionen*. [online] UNICEF Sverige. Available at:
<<https://unicef.se/barnkonventionen>> [Accessed 26 Apr. 2024].

Unicef (2023). *FN:s Barnrättskommitté övervakar att barnkonventionen efterföljs*. [online] Unicef.se. Available at:
<<https://unicef.se/barnkonventionen/fns-kommitte-for-barnets-rattigheter>> [Accessed 2 May 2024].

Utrikespolitiska Institutet. *Ratificering*. [online] www.ui.se. Available at:
<<https://www.ui.se/landguiden/svara-ord/ratificering/>> [Accessed 3 May 2024].

Åberg, E. (2022). *Tidöavtalet - en utmaning för nya regeringen att leva upp till*. [online] www.umu.se. Available at:
<https://www.umu.se/nyheter/tidoavtalet---en-utmaning-for-nya-regeringen-att-leva-upp-till-_11675463/> [Accessed 2 May 2024].